

Magistritöö kaitseks

Kevadel avaliku õiguse magistr tööde kaitsmiskomisjonis lugesin Tartu Ülikooli õigusteaduskonda lõpetavate üliõpilaste esimesi teadustöid ning kuulasin nende ettekandeid väga erinevatel teemadel, sh olid analüüsid kliimaõigusest, hankija kaalutusõigusest, mereparkidest, Euroopa Liidu asüüliõigusest, tehisintellektist ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni pädevuse piiridest. Pärast kaitsmisi pidin taas nentima, et hoolimata tehisintellekti jõulisest tulemisest on eestikeelsel teadustööl oluline koht nii juristi-hariduses kui ka Eesti õigusmõtte arendamisel.

Tõsi on, et üliõpilased lahendavad oma õpingute vältel kirjalikult ja suuliselt kaasusi, õpivad koostama erinevaid dokumente, osalevad harjutuskohtus ning täidavad väga erinevaid individuaalseid või grupiga tehtavaid praktilisi ülesandeid. Sellest hoolimata sain kinnitust sellele, et akadeemilisse õigusteadusharidusse peab kuuluma ka mingi õigusprobleemi või õiguslikult olulise uurimisküsimuse põhjalik, igakülgne ja süvitsi minev analüüs. Ei ole ühtegi teist õppimisvormi, kus üliõpilane jõuab õigussüsteemi sisulise kompleksuse ja mitmekihilisuseni, saab kasutada erinevaid õiguse tõlgendamise võtteid, tegeleda nii õiguspraktika kui ka teaduskirjandusega ning jõuda sisulisele arusaamale, mida õigusdogmaatika ehk kehtiva õiguse teaduslik käsitlemine praktiliselt tähendab. Omaette väljakutse on ka arusaamine sellest, kuidas oma teemat põhjendatult piiritleda ja kitsendada ning tegeleda magistr töö süsteemselt ühe väga selgelt defineeritud õigusprobleemiga. Õigusteaduse magistr töö annavad kirjutajale võimaluse tegeleda ka õigusajaloo, -filosoofia, -sotsioloogia või kriminoloogiaga ning kasutada erinevaid õigusteaduslikke meetodeid.

Küsimus selle kohta, milline peaks olema õigusteaduskonna magistr kraadi andev lõpphindamine, on olnud õigusteadlaste ja -praktikute diskussiooni keskmes juba pikalt. On arutletud selle üle, milline on magistr töö väärtus Eesti õigusmõttes tervikuna, ning küsitud, kas poleks õigem asendada üliõpilaste esimene päris teadustöö hoopis eksamiga, kus saaks testida tulevase õigusmagistri praktilisi kutseoskusi. On ka küsitud, kuidas tagada, et magistr töö ei kirjutaks tehisaju, vaid seda teeks üliõpilane ise. Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas on viimasel ajal tehtud mitu olulist muudatust õppetöös, et õpingute vältel toetada praktiliste juristioskuste arendamist: suuname üliõpilasi üha enam lahendama kompleksseid kaasusi, kirjutama õigusteaduslikke lühianalüüse ning esitama õiguslikke argumente kirjalikult ja suuliselt. Seda, et oleme nende muutustega õigel teel, näitab näiteks menetluspraktikal käinud üliõpilastele tööandjate poolt antud tagasiside – tööandjad hindavad meie üliõpilaste juristioskusi väga positiivselt, kiideti üliõpilaste võimet hakkama saada lihtsamate ja keerulisemate tööülesannetega.

Kõik need praktilised ülesanded ei suuda aga asendada seda kogemust akadeemilises õigusõppes, mille annab põhjalikuma teadustöö kirjutamine ja kaitsmine. Lisaks täidavad õigusteaduslikud magistr töö olulise lünga Eesti õiguse teaduslikus läbitöötamises, kuna analüüsitakse ning üldistatakse muuhulgas kohtu- ja laiematki õiguspraktikat. Samas toob üliõpilase akadeemiline vabadus Eesti õigusteadusesse ja -teadvusesse ka uusi ja rahvusvaheliselt olulisi teemasid. Akadeemilist õigusõpet eristabki juriidilisest kutseõppes see lihtne asjaolu, et ülikooli lõpetanud jurist on õppinud käsil olevat küsimust teaduslikult lahendama, uurib probleemi igast vajalikust vaatenurgast ning esitab oma uurimistulemusi sidusalt ja loogiliselt liigendatuna.

Tartu Ülikooli õigusteaduskonna magistr kraadiga lõpetajad on tööturul oodatud ja otsitud – vähe on magistr iastme lõpetajaid, kes juba ei käi erialasel tööl. Nad jõuavad reguleeritud õigusametitesse, erasektorisse ning õigusteadmisi vajavatesse riigiametitesse. Väike osa lõpetajatest näeb enda tulevikku ka akadeemilises maailmas, kus üheks peamiseks mõõdupuuks rahvusvahelises plaanis on teadustöö kirjutamise oskus. Loomulikult teenib õigusteaduskond ühiskonda ka läbi õpikute ja seaduste kommentaaride, kuid need ei asenda teadustööd, mis on õpetamisoskuste kõrval üheks oluliseks õigusteadlase mõõdupuuks.

Selles *Juridica* numbris näete läbilõiget eelmise aasta parimatest magistr töödest. Soovitame igal aastal parimate magistr tööde autoritele, et nad kirjutaksid oma magistr töö teemal *Juridicasse* laiemale lugejale mõeldud lühema eestikeelse artikli. Loodan, et need artiklid tekitavad huvi otsida Tartu Ülikooli raamatukogu digikogust DSpace üles ka artikliautorite täiemahulised magistr tööde. Lisaks loodan, et vähemalt mõned neist magistr töödest saavad jätku doktoritöö näol ning et nii mõnigi paljulubav lõpetaja on juba mõne aasta pärast taas osa õigusteaduskonnast, siis juba õppejõudude poolel.

Katre Luhamaa

Euroopa ja võrdleva õiguse kaasprofessor, õppedirektor